

ਮਹੇਸ਼ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖਰ ਧਵਨ ਜੇ.

ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

2014 ਦਾ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 2043

ਜੁਲਾਈ 05, 2017

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਆਰਟਸ.25, 26, 226 ਅਤੇ 227—ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਧੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ—ਅਨੁਭਵੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਵਿਘਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ—ਦੇਹ ਦੀ ਸੰਭਾਲ—ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਦੇਹ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ। ਸਸਕਾਰ-ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡੀ-ਸੰਭਾਲ-ਯੋਗਤਾ-ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੀ ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ-ਅਧਿਕਾਰਤ, ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਹਿਣ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਤਨ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਠੋਸ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਸਥਾਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ-ਉਹ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ-ਸੰਸਥਾਨ ਅੱਗੇ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਐੱਫ.ਡੀ.ਆਰ. ਮੈਡੀਕਲ ਟੀਮ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰੇਗੀ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਸਿਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ , ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ. ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਪੰ: ੬੧)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਹੈ।

(ਪੰ: ੬੩)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਉਦਾਹਰਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਗਿਆ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕਟਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦਾ ਵਿਰਲਾਪ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

(ਪੰ: ੬੪)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਉਸਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਵਾਂਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪਤਨ ਜਾਂ ਮੁੱਢੇ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਫ ਦੇ ਗੋਲੇ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਠੋਸ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਹਤ, ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ।

(ਪੈਰਾ 70)

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਂਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਥਿਤ ਪੁੱਤਰ ਦਲੀਲ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਦਲੀਲ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਦੀ ਡੀਐਨਏ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕੋਰਸ ਦਲੀਲ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ, ਸੰਸਥਾਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਸੂਤੇਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਡੀਐਨਏ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪੰ: ੭੨)

ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਆਸੂਤੇਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪਤਨ ਜਾਂ ਸੜ ਨਾ ਜਾਵੇ:-

- (1) ਡੀਐਮਸੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਟੀਮ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਐਮਓ, ਜਲੰਧਰ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਲਾਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਚੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ।
- (2) ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਬੁੱਧੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- (3) ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ., ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ

(*Mahesh-Grover, I*)
ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਕਮ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਜੇਐਮ, ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰੇ।

(4) ਇੱਕ ਡਿਫਾਲਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾਨ ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ FDR ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇੱਕ ਫੰਡ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਮੈਡੀਕਲ ਟੀਮ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ।

(ਪੰ: ੭੩)

(5) ... ਸੋਈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਨਲ ਸੋਈ, ਐਡਵੋਕੇਟ
ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ
(2014 ਦੇ LPA ਨੰਬਰ 2043 ਵਿੱਚ)।

ਪ੍ਰਤੀਕ ਦਿਵੇਦੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ
ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ

(2014 ਦੇ LPA ਨੰਬਰ 2044 ਵਿੱਚ ਅਤੇ
LPA ਨੰ. ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.3 ਲਈ। 2014 ਦਾ 2043)

ਸੁਨੀਲ ਚੱਢਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਾਲ
ਐਮਐਸ ਅਟਵਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ
ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ (2015 ਦੇ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 224 ਵਿੱਚ)।

ਅਤੁਲ ਨੰਦਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ

ਰੀਟਾ ਕੋਹਲੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਧੀਕ ਏ.ਜੀ

ਹੰਸਪਾਲ ਵਿਰਕ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ

(2014 ਦੇ LPA ਨੰਬਰ 2052 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ)।

ਭੁਵਨ ਵਤਸ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ

ਮਹੇਸ਼ ਗਰੋਵਰ, ਜੇ.

(1) ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ LPA ਨੰਬਰ 2043, 2044, 2052 ਦੇ 2014 ਅਤੇ 224 ਦੇ 2015 ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ 2014 ਦੇ CWP ਨੰ. 7345 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ 1.12.2014 ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਥੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਹੈ। 2014 ਦੇ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 2043 ਨੂੰ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ 2014 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 7345 ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੀ ਸਨ। ਦਿਵਿਆ ਜਯੋਤੀ ਸੰਸਥਾਨ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੇ 2014

ਦਾ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 2044 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜ, ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰ ਦੁਖੀ ਹੈ

ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ 2014 ਦਾ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 2052 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਧਵੀ ਤਪੇਸ਼ਵਰੀ ਭਾਰਤੀ ਨੇ 2015 ਦਾ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 224 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(2) ਸਾਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਵਾਬੀ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਉਸ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸਮਝ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ਜਿਸਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(3) ਦਿਵਿਆ ਜਯੋਤੀ ਸੰਸਥਾਨ (ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਮੁਖੀ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਾਧੀ ਦੀ 'ਅਵਸਥਾ' ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ)।

(4) ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 28/29 ਜਨਵਰੀ, 2014 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਤਿਮ ਰਸਮਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਕਸਦ ਲਈ.

(5) ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਵ ਸੰਸਥਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਧੀ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਨ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

(6) ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਸਥਾਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸੰਸਥਾਨ) ਨੂੰ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਦੇਹ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, (ਰਾਜ) ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਬਾਰੇ।

(7) ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਦੁਆਰਾ 2014 ਦੇ ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰ. 7345 ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਸਿ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ) ਦੁਆਰਾ 2014 ਦਾ ਨੰਬਰ ਐੱਮ-9195, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਮਿਸ. ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ: -

ਸ਼. ਨੰ.	ਕੇਸ ਨੰ.	ਪਟੀਸ਼ਨਰ	ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ	ਆਰਡਰ ਦੀ ਮਿਤੀ
1.	Cr.WP-	ਪੁਰਾਣ	ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ	ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

	169/ 2014	ਸਿੰਘ		
2.	2014 ਦਾ CWP 3393 (PIL)	ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ	ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 (ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ) ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸਾਰੀ ਸੰਪਤੀ (ਚਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ) ਅਤੇ ਡੀਏ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਵਜੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਅਰਥਾਤ ਦਿਵਿਆ ਜੋਤੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੈਚ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਸੰਸਥਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੰਦਾਮਸ ਦੀ ਪੀਟੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ।	24.2.2014
3.	ਸੀ.ਆਰ. M- 2014 ਦਾ M-6808.	ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ	ਕੰਡਕਸ਼ਨ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ	24.4.2014 ਬਦਲਵੇਂ ਉਪਾਅ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਵਜੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
4.	2014 ਦਾ CWP 5792 (O&M)	ਗੁਰਨੈਲ ਸਿੰਘ	ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪ/ਵਿਗਿਆਨ/ਤਰਕ/ਪਖੰਡ/ਖੇਡ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਉੱਚ ਤਾਕਤੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧੀ।	26.3.2014 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਖੋਜ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਨਹਿੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
5.	ਸੀ.ਆਰ. 2014 ਦੇ ਐਮ.-9195.	ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ	ਕੰਡਕਸ਼ਨ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ.	ਬਕਾਇਆ।
6.	ਸੀ.ਡਬਲਿਊ.	ਦਿਲਬਾਗ	ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ	

	(Mahesh Gkoverm J)	ਸਿੰਘ	ਸ਼੍ਰੀ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ	
--	--------------------	------	---	--

(8) ਨਿਰਣਾਇਕ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਖਿਪ ਵਿੱਚ ਸਖਿਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਫਰੇਮ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਐਕਸਟਰੈਕਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

“ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸ਼੍ਰੀ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਕਿ ਉਹ ਡਾਕਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 'ਸਮਾਧੀ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਅਤੇ 26 ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਗੋਡਮੈਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ”

(9) ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ:-

(1) ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ।

(2) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਅਤੇ 26 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ।

(3) ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ।

(4) ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਢੰਗ ਜੇਕਰ ਉਹ ਡਾਕਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਭਾਵ 'ਸਮਾਧੀ' ਵਿੱਚ।

(5) ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਅਤੇ 26 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ।

(6) 2014 ਦੇ CRM M-9195 ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(7) ਸਿੱਟਾ ਅਤੇ ਰਾਹਤ.

(10) ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ 'ਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਫ਼ਰਜ਼ ਵਜੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਕੀ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਝਾਅ ਇੱਕ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਅੰਤਮ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

“ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਮਹੇਸ਼ ਝਾਅ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹੇਸ਼ ਝਾਅ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰੀਖਣ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ, ਕਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ।

ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਗੈਂਡਮੈਨ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

(11) ਬਾਕੀ ਵਿਵਾਦ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲੈਣ ਦੇ ਸੰਸਥਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ: -

“ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 2014 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 7345 ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 2014 ਦੀ CRM M-9195, ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ/ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:-

(i) ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ 29 ਜਨਵਰੀ, 2014 ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(Mahesh Grewal)

(ii) ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਖ-ਰਖਾਅਯੋਗ ਹੈ;

(iii) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ, ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਅਤੇ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਤੇ ਡੀਜੇਜੇਐਸ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ;

(iv) ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜਲੰਧਰ, ਸਬੰਧਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਐਸਡੀਐਮ, ਐਸਐਸਪੀ, ਜਲੰਧਰ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨਗਰ ਨਿਗਮ, ਜਲੰਧਰ, ਚੀਫ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ, ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲੈ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ। ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਗ੍ਰਹਿ, ਸਕੱਤਰ ਸਿਹਤ, ਸਕੱਤਰ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਡੀਜੀਪੀ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗੀ। ਕਮੇਟੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੇਗੀ।

(v) ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਤੇ ਡੀਜੇਜੇਐਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ 'ਸਮਾਪੀ' ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਫਰਿੱਜ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਅਤੇ 26 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 51(A)(h) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੁਭਾਅ, ਮਾਨਵਵਾਦ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ;

(vi) ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਗਰਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਕਿ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਯਾਈਆਂ, ਕਥਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; (vii) ਸਸਕਾਰ ਜਾਂ ਦਫਨਾਉਣ ਜਾਂ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਢੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(viii) ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ

2014 ਦੀ CRM M-9195 ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ, ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ "ਆਖਰੀ ਦਰਸ਼ਨ" ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਂ ਅਨੁਯਾਈ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ।

ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉੱਚਤਮ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ 'ਮੌਤ' ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉੱਠੇ। ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਮੰਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ।

(12) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ (2014 ਦਾ ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਨੰ. 2043) ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਆਪਣੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਿਤਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਤੈਅ ਕਰਨਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

(13) ਉਹ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਦੋਵੇਂ ਤੱਥ ਅਸਥਿਰ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਹਨ।

(14) ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਸੰਸਥਾਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ, ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

(15) ਸ਼੍ਰੀ ਦਿਵੇਦੀ, ਸੰਸਥਾਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਗੁਰੂ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਵੀ (ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੰਨ ਕੇ) ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ 'ਤੇ ਹੱਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਅਤੇ 26 ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਅਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ. ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਸ

ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦਲੀਲਾਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕ੍ਰਾਇਓਨਿਕਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ 'ਤੇ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ ਹਨ ਕਿ 'ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ' ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਭਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ।

(16) ਰਾਜ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਭਿਆਸ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

(17) ਰਾਜ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਅਤੇ 26 ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(18) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਲੀਲ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਮਿਸਕ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਟਿੱਡੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸੂਚੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(19) ਅਸੀਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(20) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਲੁਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਤਲੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ 2014 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 7345 ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਅਤੇ 2014 ਦੇ ਸੀ.ਆਰ.ਐਮ. ਨੰਬਰ-9195 ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(21) ਇਹ ਲੁਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਉਸ ਪਲ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੇ ਸੀਵਿਥਾਨਕ ਮੁੱਦੇ; ਨਿੱਜੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਅਤੇ 26 ਦੀ ਢਾਲ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(22) ਇੱਕ ਸੀਵਿਥਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਲਈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੂਰੀ ਤਕਨੀਕੀਤਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਨਾ ਜਾਵੇ

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸੀਵਿਥਾਨਕ ਉਪਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨਾ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਥਿਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ।

(23) ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਅਤੇ 26 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਸੰਸਥਾਨ ਅਤੇ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ। /ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ।

(24) ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੀਏ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਬੰਡਲ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਕੋਰਟ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਗੰਭੀਰ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(25) ਧਾਰਾ (i) ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ 29.1.2014 ਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲੀਨਿਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦਾ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਮੌਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੀ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਜਾਂ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਵਿੱਚ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦਾ।

(26) ਦਲੀਲ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

'ਸਰੀਰ ਵਿਚਲੀ ਜਾਇਦਾਦ' ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਸਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(27) ਦੇਹ ਨੂੰ ਸੰਪੱਤੀ ਦੱਸੀ ਜਾਣ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਹੋਵੇਗੀ।

(28) ਦੂਸਰਾ, ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਏ ਬਿਨਾਂ ਸਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਹ

ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸੀ।

(29) ਇਹ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਗਲੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ (vii) ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੰਸਕਾਰ ਜਾਂ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਜਾਂ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

(30) ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਾਲਣਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਨ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗਹਿਰੀ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਐਲ.ਪੀ.ਏ.

(31) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਜਵਾਬ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀ ਲਾਸ਼ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ; ਕੀ ਕ੍ਰਾਇਓਨਿਕਸ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਕਿਸੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(32) ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮਰਨ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਜੋ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੀ ਸੰਸਥਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

(33) ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਅਤੇ 26 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਤੋਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਮਹਾਰਾਜ। ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਲੇਖ 25 ਅਤੇ 26 ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

- (1) . ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਪੇਸ਼ਾ, ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ।
- (2) ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।
- (3) ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕੇਗਾ -

(a) ਕਿਸੇ ਆਰਥਿਕ, ਵਿੱਤੀ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(b) ਸਮਾਜ ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਣਾ।

ਵਿਆਖਿਆ 1.- ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਅਤੇ ਚੁੱਕਣਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ III- ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿੱਖ, ਜੈਨ ਜਾਂ ਬੋਧੀ ਧਰਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। .

26. ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ - ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਹਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ -

(a) ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ;

(b) ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਲਈ;

(c) ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ; ਅਤੇ

(d) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨਾ।

(34) ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭੀਏ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ।

(35) **ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹਿੰਦੂ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ** ਬਨਾਮ **ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਰੂਰ ਮਠ** ¹ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮਿੰਦਰ ਤੀਰਥ ਸਵਾਮੀਰ ਵਿੱਚ, ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:-

“14. ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਆਰਟੀਕਲ 25 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਬਾਹਰੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨਾ। ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਥੇ “ਵਿਅਕਤੀ” ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਵਾਲ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਮੌਜੂਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਥਾਧਿਪਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਉਹ ਇੱਕ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਗੁਰੂ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਉਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਅਨੁਯਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਰਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਇਹ ਕੇਵਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਆਰਟੀਕਲ 25 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ ਜੋ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਚਰਚ ਜਾਂ ਮੱਠ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਮੰਦਰ ਜਾਂ ਪਾਰਲਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ।

xxx xxx xxx

17. ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 26 ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਇਦਾਦ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨਾ। ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਵਾਲ ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਲੇਖ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਕੀ ਹਨ? ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ "ਧਰਮ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਸੰਵਿਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਮਰੀਕਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਧਰਮ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਲਈ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਕਸਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਰੂਪ ਜਾਂ ਉਪਾਸਨਾ ਨਾਲ ਉਲਝਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਟੀਕ ਜਾਂ ਢੁਕਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 25 ਅਤੇ 26 ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਈਇਰ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 44(2) 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ "ਧਰਮ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਘੜਿਆ। ਧਰਮ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸਮੁਦਾਇਆਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਈਸ਼ਵਰਵਾਦੀ ਹੋਵੇ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਜੈਨ ਧਰਮ ਵਰਗੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਧਰਮ ਹਨ ਜੋ ਰੱਬ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇੱਕ ਧਰਮ ਦਾ ਅਧਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਧਰਮ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਧਰਮ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਨੈਤਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕੋਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ, ਰਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾਵਾ. xxx xxx xxx 19. ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਧਰਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਧਰਮ ਦੀ ਮੁਫਤ ਅਭਿਆਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਧਾਰਾ (2)(ਏ) ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਰਥਿਕ, ਵਿੱਤੀ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ

(Mahesh Grover, J.)² ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਧਾਰਾ (2)(ਏ) 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਜੋ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ, ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ।

(36) **ਰਤੀਲਾਲ ਪੰਚੰਦ ਗਾਂਧੀ** ਬਨਾਮ **ਬੰਬਈ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ**² ਵਿੱਚ, ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:-

"10. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 25 ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ, ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਹੋਰ ਅਪਵਾਦ ਲੇਖ ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਉੱਕਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਰਥਿਕ, ਵਿੱਤੀ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਧਾਰਾ ਜੋ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਧਰਮ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਹ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚਰਚ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਅਭਿਆਸ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰੀ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਏ ਗਏ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (a) ਹੈ

ਚਿੰਤਨ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ, ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਣ।

xxx xxx xxx

13. ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਧਰਮ ਦਾ ਓਨਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਜੈਨ ਜਾਂ ਪਾਰਸੀ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਝ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਿਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਦਾ ਖਰਚ ਜਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਜਾਂ ਵਿਕਣਯੋਗ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟਰੱਸਟ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਵੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹਨਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚੇ ਸੰਪੱਤੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਮਸ਼ੇਦ ਜੀ ਬਨਾਮ ਸੋਨਾਬਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡਾਵਰ ਜੇ. ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਕ ਪਾਰਸੀ ਵਸੀਅਤਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਦੀਵੀ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਕਤਾਦ ਬਾਜ਼, ਵਿਆਜਸ਼ਨੀ ਆਦਿ ਰਸਮਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਜੋਰਾਸਟ੍ਰੀਅਨ ਧਰਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹਨ, ਜਾਇਜ਼ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਤੋਹਫ਼ੇ ਸਨ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੌਜੂਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕਾਫ਼ੀ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। “ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਮਾਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਿਅਕ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜੋਰੋਸਟ੍ਰੀਅਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, - ਇੱਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਜੱਜ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ - ਇਹ ਉਸਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾਨੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਤਰੱਕੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ

ਉਸਦਾ ਧਰਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ”। ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 26 (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਪ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।”

(37) **ਰਿਜੂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ**³ ਵਿੱਚ, ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:-

“60. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਾਰਾ 25(1) ਅਧੀਨ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸੇ ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਲਈ

“25 (2)(a) ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਰਥਿਕ, ਵਿੱਤੀ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ (ਅ) ਸਮਾਜਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਜਨਤਕ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣਾ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਆਰਟੀਕਲ 26 ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਪਰ ਆਰਟੀਕਲ 26 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹੀ ਤਿੰਨ ਕਾਰਕ ਜੋ ਧਾਰਾ 25(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਭਾਗ III ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

61. ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 25 (2) (ਏ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 26 (ਬੀ) ਹਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਛੇਦ 25(2)(ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 25(2) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਉਸ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ,

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਮਰ., ਹਿੰਦੂ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਜ਼ਿਰੂਰ ਮਠ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀਦੇਵੀ ਤੀਰਥ ਸਵਾਮੀਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵੈਂਕਟਰਮਨਾ ਦੇਵਰੂ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

62. ਬਿਜੇਏ ਇਮੈਨੁਅਲ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕੂਲਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸੀ। . ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 25(1) ਅਤੇ 19(1)(ਏ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਪੈਰੇ 19 ਅਤੇ 20 ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: (SCC pp.626-27)।

"19. ... ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। , ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਆਰਥਿਕ, ਵਿੱਤੀ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਕੰਮ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 19(2) ਤੋਂ (6) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਹਿਜ਼ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗੀ ਹਦਾਇਤਾਂ।

xxx xxx xxx

64. ਸੇਸ਼ਮਲ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ. ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾਂ 11 ਅਤੇ 12 ਅਗਾਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੰਦਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨਿਯਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ

ਉਪਾਸਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਪੂਜਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਪੁਜਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਪੂਜਾ

(Mahesh Grover, Jc)

ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੰਦਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਗਤ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ: (ਸ਼ੇਸ਼ਮਲ ਕੇਸ, SCC P.21)।

“12. ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਅਗਾਮੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਰਚਕਾ ਦੇ ਛੁਹਣ ਦੁਆਰਾ ਚਿੱਤਰ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਵੈਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੀਵਿਯਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25(1)।

65. ਸ਼ੇਸ਼ਮਲ ਕੇਸ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯੋਗ ਅਰਚਕਾ ਭਾਵ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਥਿਤੀ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਬਾਰਡੋਰੀਜ਼ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੁਜਾਰੀ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਬਾਰਡੋਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ, ਡੋਲੋਇਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। . ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਤੱਤ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੰਦਰ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਰਾਜ ਕਾਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਡੋਲੋਇਸ ਦੀ ਕਸਟਮ ਗਵਰਨਿੰਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸਿਰਫ ਮੰਦਰ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਇਹ ਮੰਦਰ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਸੰਸਥਾ।

66. ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 13(1) ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਪੂਰਵ-ਸੀਵਿਯਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਭਾਗ III ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ। ਦੀ

ਸੀਵਿਯਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਵਰਗੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਧਾਰਮਿਕ

ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਨੁਛੇਦ 25 ਅਤੇ 26 ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਆਗਿਆਯੋਗ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 15 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਬਹੁਲਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸੋਚ ਦੀ ਇਹ ਲਾਈਨ ਧਾਰਾ 25(2) ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਹੈ ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਰਹੇਗਾ। ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਅੰਗਾਂ - ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰਤਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦੇ ਅਧੀਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ।

"23. ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇਵਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨੈਤਿਕਤਾ, ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸਮਾਯੋਜਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। . ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਮਾਮਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਕੋਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਿਰਫ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਖੁਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਨੁਛੇਦ 26(ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਸ ਲਈ, ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹੜੇ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹਨਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ 'ਤੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਕਰਕੇ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 26(d) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ; ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 26 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(38) ਕਮਿਸ਼ਨਰ , *ਹਿੰਦੂ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ* ਬਨਾਮ *ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਰੂਰ ਮਠ*⁴ (ਸੁਪੈਰਾ) ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮਿੰਦਰ ਤੀਰਥ ਸਵਾਮੀਰ, ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:-

“18. ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ "ਧਰਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੈਬਮ, ਹਾਈ ਦੇ ਸੀ.ਜੇ. ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਅਦਾਲਤ

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 116 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਨੂੰ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁਫਤ ਅਭਿਆਸ" 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ

(Mahesh Grover) ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਹੈ, ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਭਾਰੂ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਹਨ:

"ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਸਿਵਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ. ਧਾਰਾ 116 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅੱਖਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। "

19. ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਧਰਮ ਦੀ ਮੁਫਤ ਅਭਿਆਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਧਾਰਾ (2)(ਏ) ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਰਥਿਕ, ਵਿੱਤੀ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪ-ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਮਾਜਿਕ ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਟਾਰਨੀ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਲੇਖ ਦੀ ਧਾਰਾ (2)(ਏ) 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ, ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ।

(39) ਅਯੂਬਖਾਨ ਨੂਰਖਾਨ ਪਠਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ⁵ ਵਿੱਚ , ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:-

"9 .....ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਕਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(Mahesh Chander, ਬੇਜੱਕ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਇੱਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਖੁਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਵੀਡ ਸਟੇਟ ਆਫ ਉਡੀਸਾ ਬਨਾਮ ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਰੰਗਾ, ਸਗੀਰ ਅਹਿਮਦ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ, ਕਲਕੱਤਾ ਗੈਸ ਕੰਪਨੀ (ਮਾਲਕੀ) ਲਿਮਿਟਿਡ ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂਬੀ ਰਾਜ, ਰਾਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਐਮਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡ ਮਰਕੈਟਾਈਲ ਬੈਂਕ ਸ਼ੇਅਰਧਾਰਕ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸ.ਐਨ. 2) ਵੀ. ਐਸ.ਸੀ.ਸੇਕਰ.

10. ਇੱਕ "ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ", ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਹੱਕ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਾਭ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਲਾਭ। "ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਸੱਟ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ; ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਇਸ ਲਈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਹੱਕ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਜਾਂ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੈ। (ਵਿਡੀਓ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕੁਮਾਰ ਆਰ. ਕਾਂਜੀ ਬਨਾਮ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਹੋਮ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ)।"

(40) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦੋਵੇਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਸਾਹ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਸ਼ਰਤ ਉਹ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਨਾ ਹੋਣ। , ਸਿਹਤ, ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ।

(41) ਆਰਟੀਕਲ 25 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਲਈ, "ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ"।

(42) ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਹਨ 'ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਜੋ

ਕਿ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਮਾਜ' ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ' ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਾਰਾ 21 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੰਜੂਦ ਹੈ, ਅਧਿਆਇ III ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਆਂਇਕ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ 'ਤੇ 'ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਸੈਕੰਡਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਅਰਥਪੂਰਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧਰਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ। ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਜ਼ਮੀਰ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਕਰਨ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਇੱਕ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ, ਇੱਕ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ, ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ, ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ, ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ, ਸਮਕਾਲੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ, ਆਧੁਨਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ, ਸਮਾਜਿਕ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ, ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਿਓ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਆਦਿ ਲਈ ਹਿੰਮਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਲਵਾਦੀ ਅਤੇ ਜੀਵੰਤ ਸਮਾਜ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਸੇ ਹੋਏ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

(43) ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਨੁਛੇਦ 19 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਖਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 21, ਜੋ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੋਜਨ, ਮਕਾਨ, ਕੱਪੜਾ, ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਆਦਿ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਤਹਕਰਣ ਜੋ ਲਗਭਗ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁੰਜਦੀ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਬਜ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਹ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਏ। ਸਿਹਤ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(44) ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਓ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ ਕਿ ਕੀ ਆਸੂਤੇਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

(Mahesh Grover, J.)

ਮੌਤ ਦਰ ਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਧਾਰਨਾ ਲਾਗੂ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲੱਛਣ ਕਿਸੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(45) ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕਰੀਏ, ਸਮਾਧੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

(46) ਸਮਾਧੀ ਇੱਕ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਪਰਦੇਸੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ-ਕਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਅਭਿਆਸੀ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। ਇਹ "ਅੰਤਿਮ ਸ਼ੁਰੂਆਤ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਅਸੈਸ਼ਨ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਭਿਆਸੀ ਉੱਚੇ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭੌਤਿਕ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਂਦ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਲੇਪ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਯੋਗ ਦੇ ਅਭਿਆਸੀ ਵੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਲੱਛਣ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

(47) ਅਦਾਲਤ ਸਮਾਧੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਕੀਲ ਜਾਂ ਪੈਰੋਕਾਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਧੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਮਿਥਿਹਾਸ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹਿੰਦੂ/ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਜਾਂ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਮਾਜਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮਨ ਲਈ ਬੇਤੁਕਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

(48) ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਹ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਆਮ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਾਂਗ ਜੀਉਂਦੇ ਅਤੇ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(49) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ 'ਸੁਰਧਨ' ਅਤੇ ਸਮਰੂਪਤਾ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਇਸ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

(50) ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਸਮਾਧੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਧੁਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਉਸਦਾ ਤਰਕ ਇਸ ਸਮਝ ਤੋਂ ਉਪਜਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਸਥਾਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਜੋ ਮੁੱਖ ਹੈ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਅਚਨਚੇਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਮਾਧੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਅੰਤਰਗਤਤਾ ਦਾ ਪੱਥਰ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਟੱਲ ਅਤੇ ਅਟੁੱਟ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੰਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਨਾ ਕਰੇ।

(51) ਸ਼ਬਦ 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਵੀ ਉਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਕਸਫੋਰਡ ਇਸ ਨੂੰ "ਇੱਕ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਮੰਜੂਦ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੱਚ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਬੂਤ ਦੇ; ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ"। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(52) ਇੱਕ ਆਸਤਕ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰੇਗਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਰੱਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਡੂੰਘੇ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਦਰਸਾਏਗਾ। ਵਿਗਿਆਨ, ਦਰਸ਼ਨ, ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਗਣਿਤ ਦਾ ਹਰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਉੱਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਡੇਟਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਬਰ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

(53) ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਇਸ ਲਈ, ਰਹੱਸ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਭਿਅਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫਿਏਟ ਤੋਂ ਵਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(54) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕਾਰਲ-ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਸਮਿਥ, ਕੀਨਜ਼ ਜਾਂ 'ਫਰਾਇਡ' ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੈਰ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਪਰ ਨਹੀਂ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਾਜਕਤਾ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸਿਰਫ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਵਿਚ।

(55) ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਰਕਸ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦੇਣਗੀਆਂ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤਤਾ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਾਂਕਣ. ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਮਾਧੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਉਲੰਘਣਾ

ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਦਾ ਦਿੱਤਾ ਬਿਨਾਂ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਤੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

(56) ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਏ (ਐੱਚ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਧੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ. ਆਰਟੀਕਲ 51A ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“51 ਏ. ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਰਤੱਵਾਂ - ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ -

(a) ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਝੰਡੇ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ;

(b) ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਤਮ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ;

(c) ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ, ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ;

(d) ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ;

(e) ਧਾਰਮਿਕ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ;

(f) ਸਾਡੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਕਦਰ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ;

(g) ਜੰਗਲਾਂ, ਝੀਲਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਸਮੇਤ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਜੀਵਿਤ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣਾ;

(h) ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੁਭਾਅ, ਮਾਨਵਵਾਦ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ;

(i) ਜਨਤਕ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ;

(j) ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਤਾ ਵੱਲ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਰਹੇ।

(k) ਜੋ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ

ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹੈ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਛੇ ਅਤੇ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ।"

(57) ਇਹ ਵਾਕਈ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਨੁਛੇਦ 51 ਏ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਾਰੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਤੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਯਤਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(58) ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਡੰਬਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਛੇਦ 51A(h) ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੋ ਡੂੰਘਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸਮਾਜ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਣਗਿਣਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਅਛੂਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਏਜੰਡਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(59) ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਏ(ਐੱਚ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਰਿਪੱਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕੋਮਲ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ।

(60) ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਭਾਵੇਂ ਮੁਰਦਾ-ਦੇਹ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਕ੍ਰਾਇਓਨਿਕਸ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲਾਂ ਲਈ ਬੈਸਾਖੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਪਏਗਾ - ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਟਾ ਜੋ ਸੰਸਥਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਇਕਸਾਰ ਹੋਵੇ।

(61) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 25 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ।

(Mahesh Grover J.)
(62) ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਸੈਟਲਮੈਂਟਸ, ਏ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਐਮ.ਆਰ. ਅਪਾਰਾਓ⁶, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

“17. ਤੀਜੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿਚ ਰਿੱਟ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਨਾਹੀ, ਵਾਰੰਟੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੈਰ-ਮੌਲਿਕ ਜਾਂ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਅਖਤਿਆਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਵੈ-ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 226 ਵਿੱਚ "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ" ਸਮੀਕਰਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। "ਮੈਂਡਮਸ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਹੁਕਮ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਤੇ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਮਨਾਹੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਮੈਂਡਮਸ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਘਟੀਆ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਉਪਲਬਧ ਹੈ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਮੇਤ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਝੂਠ

ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਈ ਗਈ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਤੱਵ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਕਲਿਆਣ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ) ਜੋ ਫਰਜ਼ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਕਾਨੂੰਨ, ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅਖੌਤੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਵੈਧ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਅੰਤਿਮ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਰੈਵੇਨਿਊ, ਉਦੋਂ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 6.2.1986 ਨੂੰ ਵੈਂਕਟਗਿਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ 1972 ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੰ. 398 ਅਤੇ 1385 ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਭੁਗਤਾਨ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੈਕਸ਼ਨ 39(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਖੌਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਤਮਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਵੈਂਕਟਗਿਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਕਤ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(63) ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਹੈ।

(64) ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ

(Mahesh Grover J.)
ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਉਦਾਹਰਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਗਿਆ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕਟਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦਾ ਵਿਰਲਾਪ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

(65) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲੰਘਣ ਵੇਲੇ, ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਨੇ ਕ੍ਰਾਇਓਨਿਕਸ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸਰੀਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਕਿ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(66) ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕ੍ਰਾਇਓਨਿਕਸ ਵੀ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅੱਜ ਡਾਕਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ 'ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ' ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਸੈੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੰਮਿਆ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(67) ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਮਾਧੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(68) ਇਤਿਹਾਸ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਸਮਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਬੇਤੁਕੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦੇਣਾ ਹੈ।

(69) ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਦੇਹ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿੱਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ।

(70) ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਨਿੱਜੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਉਸਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਵਾਂਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ, ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਪਤਨ ਜਾਂ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਬਰਫ ਦੇ ਗੋਲੇ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ।

(71) ਅਸੀਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਕੋਰੋਨਰ ਐਕਟ 2008 ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। 1871 ਦਾ ਕੋਰੋਨਰ ਐਕਟ ਪੁਰਾਤਨ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਐਕਟ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੋਰੋਨਰ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸਪੀ ਜੈਨ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(72) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਥਿਤ ਪੁੱਤਰ ਦਲੀਲ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਵਿਦਵਤਾ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਦਲੀਲ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਦੀ ਡੀਐਨਏ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕੋਰਸ ਦਲੀਲ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ, ਸੰਸਥਾਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਸੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਡੀਐਨਏ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(73) ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪਤਨ ਜਾਂ ਸੜ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦੇਵਾਂਗੇ:-

(1) ਡੀਐਮਸੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਟੀਮ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਐਮਓ, ਜਲੰਧਰ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਉਸ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਚੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ।

(2) ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਬੁੱਧੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(3) ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ., ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਸੰਸਥਾਨ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਕਮ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਜੇਐਮ, ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰੇ।

(4) ਇੱਕ ਡਿਫਾਲਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾਨ ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ FDR ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇੱਕ ਫੰਡ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਮੈਡੀਕਲ ਟੀਮ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ।

(74) ਇਹਨਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨਾਲ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਐਲ.ਪੀ.ਏ.

(Mahesh Grover, J.)
(75) ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 2014 ਦਾ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 2043 ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(76) 2014 ਦਾ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 2044 ਸੰਸਥਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 2014 ਦਾ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 2052 ਅਤੇ ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਸਾਧਵੀ ਤਪੋਸ਼ਵਰੀ ਭਾਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 2015 ਦੇ ਨੰਬਰ 224 ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਪਾਇਲ ਮਹਿਤਾ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੋਬਾ